

آشنایی با جایگاه و صلاحیت‌های

شورای نگهبان

ویژه دانشجویان حقوق

www.ketab.ir

دکتر علی فتاحی زفرندی

محمد صادق فراهانی

میرشدیه
عنوان قراردادی
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
پداتنت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شماره افزوده
شماره افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کاتالوژی ملی
اطلاعات رکورد کاتالوژی

قلمی زفرقندی، علی، ۱۳۴۹ -
ایران قوانین و احکام
Iran Laws, etc
آشنایی با جایگاه و صلاحیت‌های شورای نگهبان ویژه دانشجویان حقوق/اطلی قلمی زفرقندی،
محمدصادق فراهی
تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰
ص ۴۶
978-600-8378-62-4
هیا
کتابخانه
شورای نگهبان- قوانین و رویه‌ها
Shoraye negahban- Rules and practice
شورای نگهبان- مصوبت
Shoraye negahban- Resolution
فراهی، محمدصادق، ۱۳۷۲ -
شورای نگهبان پژوهشکده شورای نگهبان
KMBH۲۵۱۲
۳۳۲/۵۵۰۵
۸۴۸۴۴۵۷
هیا

آشنایی با جایگاه و صلاحیت‌های

شورای نگهبان

ویژه دانشجویان حقوق

نویسندگان:

دکتر علی فتاحی زفرقندی و محمد صادق فراهانی

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

نوبت چاپ: اول-۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۶۲-۴

قیمت: ۲۰۰,۰۰۰ ریال

تهران: خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه شهید دهقانی نیا، پلاک ۱۲

تلفکس: ۸۸۳۲۵۰۴۵

www.shora-rc.ir

nashr@shora-rc.ir

فهرست اجمالی

مقدمه.....	۹
۱. ساختار و تشکیلات شورای نگهبان.....	۱۰
۱-۱. اعضای شورای نگهبان.....	۱۰
۲-۱. ارکان شورای نگهبان.....	۱۵
۳-۱. جلسات شورای نگهبان.....	۱۷
۴-۱. ارتباط شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی.....	۱۸
۵-۱. نهادهای مشورتی شورای نگهبان.....	۱۹
۲. صلاحیت‌ها و اختیارات شورای نگهبان.....	۲۰
۱-۲. صلاحیت‌های اصلی.....	۲۱
۲-۲. صلاحیت‌های فرعی.....	۲۱
منابع و مآخذ.....	۴۵

مقدمه

در نظام جمهوری اسلامی ایران، شورای نگهبان با توجه به صلاحیت‌ها و وظایفش، بی‌شک از مهم‌ترین ارکان تحقق اسلامیت و جمهوریت به‌عنوان عناصر اصلی تشکیل‌دهنده نظام جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آید که فلسفه اصلی پیش‌بینی آن، جلوگیری از تصویب قوانین مغایر با «موازین اسلام» و «قانون اساسی» بوده است.^۱ مطابق اصل ۹۱ قانون اساسی، پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن‌ها، وظیفه شورای نگهبان دانسته شده و اساساً به دلیل همین نقش صیانت و پاسداری است که این نهاد «شورای نگهبان» نام گرفته است. با توجه به اهمیت تأسیس این نهاد در نظام حقوقی ایران و لزوم تأثیرگذاری مستمر آن، مطابق اصل ۹۳ قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی به‌منزله رکن اصلی قانونگذاری در قانون اساسی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد.

افزون بر نظارت تقنینی، نظارت بر انتخابات و صلاحیت تفسیر قانون اساسی، وظایف اصلی این نهاد حقوقی محسوب می‌شود. در کنار این وظایف قانونگذار اساسی برخی وظایف فرعی همانند عضویت اعضای شورای نگهبان در شورای بازنگری قانون اساسی و عضویت

۱. قوانین اساسی کشورها برای جلوگیری از وضع قوانین عادی مغایر با قانون اساسی و یا ابطال آن‌ها، تمهیداتی را در نظر گرفته‌اند که اغلب به‌صورت زیر است:

(۱) تشکیل دادگاه خاصی به نام «دادگاه قانون اساسی» که ماهیت قضایی دارد؛ مانند جمهوری فدرال آلمان.

(۲) واگذاری صلاحیت و اختیار رسیدگی و تشخیص عدم انطباق قانون عادی با قانون اساسی به دادگاه‌های دادگستری مانند ایالات متحده آمریکا.

(۳) تأسیس نهادهای خاص مانند شورای قانون اساسی فرانسه مرکب از منتخبان قوا (سه نفر به انتخاب رئیس‌جمهور، سه نفر به انتخاب مجلس ملی و سه نفر به انتخاب مجلس سنا).

یکی از فقهای شورای نگهبان در شورای موقت رهبری نیز برای اعضای شورای نگهبان را در نظر گرفته است که بیانگر اهمیت و جایگاه والای این نهاد است. با توجه به جایگاه این نهاد، اهمیت آشنایی با جایگاه و وظایف و اختیارات شورای نگهبان امری ضروری محسوب می‌شود. در همین زمینه این اثر در پی آن است تا با رویکردی توصیفی به تبیین ساختار و تشکیلات و وظایف و صلاحیت‌های شورای نگهبان براساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پردازد.

۱. ساختار و تشکیلات شورای نگهبان

انجام وظایف و صلاحیت‌های شورای نگهبان در حوزه‌های گوناگون همانند انطباق مصوبات با موازین اسلامی و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نظارت بر انتخابات، تفسیر قانون اساسی، نظارت شرعی بر قوانین و مقررات و...، اقتضای طراحی ساختار و تشکیلات مشخصی را دارد که تبیین آن واجد اهمیت به نظر می‌رسد. مطابق با اصول قانون اساسی و آیین‌نامه داخلی شورای نگهبان مصوب ۱۳۷۹/۴/۲۲، در خصوص ساختار و تشکیلات شورای نگهبان باید موضوعاتی همانند ضوابط حاکم بر اعضای شورای نگهبان اعم از شرایط اعضا، چگونگی عضویت و چگونگی انعام عضویت، موضوعات مرتبط با جلسات شورای نگهبان اعم از انواع جلسات شورای نگهبان، نصاب تشکیل جلسات، نحوه تشکیل جلسات در مصوبات فوری و غیرعلنی مجلس و نحوه ثبت و ضبط جلسات شورای نگهبان و در نهایت ارکان اداره شورای نگهبان متشکل از دبیر، قائم‌مقام و سخنگوی شورای نگهبان مطالعه و بررسی شود.

۱-۱. اعضای شورای نگهبان

قانونگذار اساسی با توجه به وظیفه شورای نگهبان در پاسداری از موازین اسلامی و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای این نهاد ترکیبی دوگانه در نظر گرفته است. براین اساس شورای نگهبان دوازده عضو دارد که نیمی از اعضای آن فقیه و نیم دیگر حقوقدان هستند. اصل ۹۱ قانون اساسی مقرر می‌دارد: «به منظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن‌ها، شورایی به نام شورای نگهبان با ترکیب زیر تشکیل می‌شود: